
Glimmer og Guld

(Det gyldne Smil)

Et skuespil af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Glimmer og Guld	4
(Det gyldne Smil)	4
Metadata om værket	4
Titel	6
1. Akt: I.	6

Glimmer og Guld

(Det gyldne Smil)

Kilde Indskrivning af Kaj Munks håndskrevne manuskript, som findes på Det kgl. Bibliotek

Indledning

Dette manuskript skal betragtes som et udkast til et filmmanuskript bestilt af Nordisk Film. Efter en fælles gennemarbejdning blev filmen under instruktion af Paul Fejos en realitet. Den kom til at hedde *Det gyldne Smil* (1935) og havde bl.a. Bodil Ibsen, Carl Alstrup, Aage Foss, Carlo Wieth og John Price på rollelisten. Filmen blev dengang rost for sine kunstneriske intentioner, men blev ikke nogen stor publikumssucces. Munks oprindelige udkast offentliggøres her for første gang.

Skuespillet foregår i sin egen tid og sin egen – teatrets – verden. Det handler om Tempelteatrets førende operetteskuespillerinde, Fru Elsa Stjerne, der i sin forfølgelse af egen succes og folkelig popularitet er kommet til at glemme den rigtige kunst, karakterskuespillet, og i processen også har svigtet sig selv og muligheden for et familieliv med børn. Det, at en ung forfatter en aften pludselig står uden for døren med et nyt manuskript samt mødet med et sygt barn, er henholdsvis handlingens igangsætter og kulmination. Det er ikke første gang i Munks dramatik, at et barn motivisk bliver middel til forandring, fx er det helt centralt i to af de mest kendte Munk-skuespil: *En Idealist* (1923-24) og *Ordet* (1925). Også her i *Glimmer og Guld* spiller opstandelsesmotivet en afgørende rolle – om end i overført betydning og ikke direkte som i det første Borgensgaard-stykke, *Ordet*.

Skuespillets metateatraliske karakter giver et interessant indblik i Munks egen opfattelse af skuespilkunsten midt i 1930'erne og kan sættes i perspektiv af bl.a. de to enaktere *Senaftens uden for Det kgl. Teater* (1934) og *Kunsten i København* (1936), samt *Et Oxford-Snapshot* (1936).

Hele teksten bygger på kontraster: den "ægte" kunst vs. den overfladiske, sygehusmiljøets tunge alvor som kraftig modvægt til den muntre operette, der i øvrigt er indflettet som et skuespil i skuespillet. Bag scenen, i teatrets kulisse samles alle modsætningerne. En del sange gør tonen lidt lettere, men

tekstens overordnede tema giver det hele en vis abstrakt filosofisk dybde, som ikke egnede sig så godt til filmmediet. Ifølge Ebbe Neergaard gjorde filmen *Det gyldne Smil* “oprør” mod Munk. “Munks manuskript *bygger* på replik og dialog, bevægelse og handling i billedet er underordnet ordet.”

Glimmer og Guld

(Det Gyldne Smil)

Kaj Munk

Vedersø

Ulfborg

Glimmer og Guld.

1. Akt: I.

Det er ved at skumre en Drypregnsnovemberaften af de milde. Enkelte Biler har allerede tændt, andre ikke. Nogle af de fra Kontorerne hjemvendende har slaaet Paraplyen op, andre ikke. Sikke flotte Selvejrbiler¹, sikke Pelse paa Herrerne i dette fine Kvarter. Og sikke en luvslidt² ung Fyr med en Avispapirpakke under Armen her midt mellem Guderne. Nu standser han foran en af de fornemste Villaer, gaar ind ad Laagen, op ad Trappen, river en Tændstik foran Dørpladens "Elsa Stjerne" løfter Haanden for at ringe paa, tør ikke, gaar igen.

*Inde i Villaen svæver Landets Operettedronning Fru Elsa Stjerne i Dansetrin hen over Persertæppet, betragter sine Kostbarheder, Malerier, Vaser, Møbler. Af og til nynner hun paa en af Aftenens Schlagere³; thi der skal være *Première*⁴. Hun indstuderer nogle Stillinger⁵ foran Spejlet:*

(1) Fru Stjerne:

¹Selvejrbiler: "Selvejer" - i modsætning til hyrevogn eller droske. [ODS]

²luvslidt: Ordet "luv" bruges især af skræddere om et filtignende lag på ret-siden af klæde eller stof. En "luvslidt" fyr er således en i klæder, hvor luven er slidt af. [ODS]

³Schlagere: Udtrykket kommer af tysk. Oftest bruges det i forbindelse med en film, en revy, et skuespil eller som her en vise/melodi: et hit. [ODS]

⁴Sic. Staveformen er *première*; men på nudansk skrives *premiere*.

⁵Stillinger: I betydningen *positur* eller *attitude*. [ODS]

Nu er det Vaar
Dit Hjerte slaaer
saa blidt
mod mit
jeg tænker paa den første Stund
da Kyssets Kilde fra din Mund
imod mig sprang
den første Gang
da jeg
blev dig
og du blev mig.

Klokken har imens ringet. Fru Stjerne er uvilkaarligt faret sammen, men har fortsat. Nu staar Pigen der.

- (2) Fru Stjerne: (*i yderste Overraskelse*) Men Marie!
- (3) Marie: Ja, Fruen maa meget undskylde; men det er en arbejdsløs -
- (4) Fru Stjerne: Men er De da pibende skør, Marie. En arbejdsløs! om det saa var Exkejser Wilhelm⁶, ved De dog,
- (5) Marie: Jo, jeg ved det nok, men jeg tror, at denne her arbejdsløse han er noget mere end denne hersens Exkejser, Fruen slog paa.
- (6) Fru Stjerne: Mere? Hvad er det for Vrøvl?
- (7) Marie: Jo, for han bad saa indstændigt om at tale med Fruen, og han havde en Pakke med og saadan et underligt Blik i Avispapir.
- (8) Fru Stjerne: Sit Blik i Avispapir?
- (9) Marie: Nej, jeg mener... –
- (10) Fru Stjerne: Ja, De mener, lille Marie. Men her i Huset kommer det nu an paa, hvad jeg mener. Gaa ud og spørg ham, hvad han vil. (*Marie ud*).

Nu er det Vaar
dit Hjerte slaar
saa blidt
mod mit
– den første Gang
da jeg blev dig
og du blev mig.

⁶*Exkejser Wilhelm*: Kejser Vilhelm 2. (1859-1918), tysk kejser og konge af Preussen 1888-1918, som abdicerede i november 1918 efter afslutningen på 1. Verdenskrig og derefter levede i eksil i Holland. [DSD]

- (11) Marie: (*ind*) Han siger, han er Digter.
- (12) Fru Stjerne: Digter! Vorherrebevares! faa ham ud med det samme. (*Marie ud*) – Den første Stund, da Kyssets Kilde for din Mund –
- (13) Marie: (*ude ved Døren*) Jeg skulde hilse Dem saa venligt fra Fru Stjerne, at det er et Princip hos Fruen, at Fruen aldrig tager mod nogen, før en Premiére. De forstaar, det er, for ikke at bringe sig selv i Uorden, saadan indvendig.
- (14) Den unge Mand: Er der da Premiére i Aften?
- (15) Marie: Hør ved De hvad, De maa være meget fra Landet af. Ved De ikke, at Fru Stjerne spiller i Aften i Ræk mig din røde Mund.
- (16) Den unge Mand: Saa maaske jeg kan træffe hende uden for Teatret.
- (17) Marie: Nej, det ved Gud, De ikke kan. Og det vil jeg ogsaa meget bestemt raade Dem fra at prøve paa. Men vil De ikke have et Stykke Mad?
- (18) Den unge Mand: Hvadbehar?
- (19) Marie: Ja, et Stykke med Leverpostej?
- (20) Den unge Mand: Er De vel forvaret? Tror De, jeg er arbejdsløs? Farvel! (*ud*)
- (21) Marie: Hæ, saadan en Marskandiserbutik⁷. Det har man for sin Godhed. Ja, var det ikke det, jeg sagde, han er mere end Kejseren. (*Smækker Døren i efter at have lavet Ansigt efter ham: Æh!*)

Den unge Mand gaar opranget og maalbevidst ned og tager med en Trolleyvogn⁸ ind af Byen til. Den standser ud for Tempelteatret, hvis straalende oplyste Façade⁹ skinner af Navnet

Elsa Stjerne

og derunder med mindre Typer

i

Ræk mig din røde Mund

i Aften Kl 8 ¼.

⁷Marskandiserbutik: Ordet "marskandiser" kommer af det franske "marchand" (købmand) og betegner en handlende, der køber og sælger brugte genstande. Ordet kan, som i tilfældet her, bruges nedsættende om noget dårligt eller billigt. [ODS]

⁸Trolleyvogn: Fra det engelske navn "trolleybus" for en elektrisk dreven bus med strømtilførsel fra to luftledninger gennem to kontaktstænger ("trolleys") på vognens tag. Trolleyvognen eller trolleybussen kører i modsætning til sporvognen ikke på skinner men gummihjul. [BOE]

⁹Façade: Fransk stavemåde. [ODS]

Hjemme hos Fru Stjerne. Hendes Uro er taget til. Telefonen ringer. Farer sammen. Tager den ikke. Resthed¹⁰. Kalder paa Marie.

(22) Fru Stjerne: Marie! Kom med min Kaabe!

(23) Marie: Fruen vil da ikke allerede?

(24) Fru Stjerne: Jeg vil spadsere ind til Teatret, Marie. Det er dejlig Finregn.

(25) Marie: Saa ønsker jeg, det maa gaa rigtig skidt i Aften, Frue! At De maa brække Halen og forstuve et Knæ paa Scenen!

(26) Fru Stjerne: Tak, lille Marie! De er en Filosof; De ved, det gaar modsat af vore Ønsker her i Verden. Nu skal jeg nok klare den.

(27) Marie: Farvel, Frue! Og alt Held og Lykke...

(28) Fru Stjerne: (*løfter Haanden til Slag*) Hold din Mund, din dumme Tøs.

(29) Marie: Over Frk Sheridan, mener jeg.

(30) Fru Stjerne: Naa saadan! Tak Marie! Farvel. (*Og Fru Stjerne begynder at svæve af.*)

Inde paa Teatret er alt endnu Mørke. Kun Facaden straalere. Og de røde Lygter¹¹. Og Portner Frederiks røde Ansigt, en Fuldmaane i Opgang. Han forslaar Tiden, inden Skuespillerne begynder at komme, med sin Yndlingssyssel: En Rullepølse mellemmad og en Bajer. Teaterkatten¹² sidder i Vinduet og betragter ham sultent.

(31) Portner Frederiks: (*til Katten*) Lad være at nidstirre mig, ondsindede Dyr. Tror du ikke, jeg ved, du tog mig gerne Maden ud af Munden. Nu har jeg været paa Smalkost¹³ mit hele Liv og alligevel skal man misundes af baade Mennesker og Dyr. Ud med dig, du skabede Misfoster!

Fru Stjerne er imidlertid, mens Folk hele Tiden vender sig og kigger efter hende, naaet frem til, hvor Skæret spejler sig i den blanke Asfalt. Hun standser, smiler tilfreds til de røde Lygter, en vellystig Rislen gaar gennem hende ved at se det flammende Navn.

(32) Den unge Mand: (*staar pludselig ved hende*) Men der er De jo.

(33) Fru Stjerne: Hvem er De?

(34) Den unge Mand: Det er ligegyldigt. Jeg er den, der blev bortvist fra Deres Dør for 1 Time siden. Men det er ligegyldigt. For Resten er jeg Portør ved et eller andet Hospital. Men det er ogsaa ligegyldigt.

¹⁰Resthed: Svært at tyde, måske ordet 'rastløs'?

¹¹de røde Lygter: Udtrykket kommer af, at man tidligere på teatret hængte en lygte med rødt glas ud som tegn på, at der var udsolgt eller fuldt hus. [ODS]

¹²Teaterkatten: Betegnelse for en kat, der holdes i en teaterbygning oprindeligt for at bekæmpe rotteplagen. [ODS]

¹³Smalkost: Utilstrækkelighed med hensyn til fornødenheder, især mad. [DDO]

- (35) Fru Stjerne: Hvad er da ikke ligegyldigt.
- (36) Den unge Mand: (*rækker Avispakken frem*) Det der.
- (37) Fru Stjerne: Det er et Skuespil, som De vil have spillet, og som jeg derfor skal anbefale. Min kære unge Hr. N. N¹⁴. (*hun river Avisen op og kigger i det i Skæret fra Lysreklamen*) det er paa Vers, det er skrevet med Haanden, og der staar det Ord Evighed. Min Herre, hvis De vil have et Stykke op, maa det for det første være paa Prosa, for det andet maskinskrevet og for det tredie noget Skidt. Vær's arti!
- (38) Den unge Mand: (*lægger Hænderne paa Ryggen*) Fru Stjerne, De skal læse det, De skal – –
- (39) Fru Stjerne: (*kigger igen i det*) Min ædelige Jomfru – næ, hør ved De nu hvad. Hvorfor kommer De til *mig* med noget i den Stil? Gaa til Det kgl Teater. Det har vi jo netop, for at man kan indlevere saadanne Stykker til det og faa dem forkastet.
- (40) Den unge Mand: Hvorfor jeg kommer til Dem! For 8 Aar siden var jeg 15 Aar. Da saa jeg Dem spille Hustru og Moder i Brand¹⁵. Derfor kommer jeg til Dem. For at forlange, at De skal læse dette Stykke, og at De skal spille Hovedrollen i det. Jeg, den nye Tids Digter, forlanger det af Dem. – Farvel.

Og væk er han. Mærkeligt bevæget gaar Fru Stjerne frem mod sit Teater med Avisen i den ene Haand og Stykket i den anden.

Inde paa Teatret har Katten set sig mæt, d.v.s. sulten nok paa Portner Frederiks. Med et Tigerspring vælter den hans Bajer og, da han vil redde Øllet, hapses den hans Rullepølse-mellemmad. Med Eder og Forbandelser, der tilsidst bliver til 6 fodede Jamber¹⁶

Dit fule¹⁷ Dyr, til Nastrond¹⁸ skal jeg styrte dig optager den rasende Portner Forfølgelsen med en Lommelampe paa Kulissemagasinloftet (mange sjove Situationer), og saadan gaar det til, at Fru Stjerne useet naar op til sit Værelse, hvor hun smider Kaaben og begynder i Tanker at blade i Værket. Da Portner Frederiks sejerstolt vender tilbage med Rullepølsen, aner han ikke, at Teatrets Primadonna¹⁹ er ankommen. Veltilfreds begynder han, hvor han slap, og skyller efter med den reddede Øl.

Saa begynder Skuespillerne at komme; der tændes Lys over hele Teatret. Direktøren indfinder sig, besigtiger I Akts opstillede Dekoration, siger "Det er godt, Jørgensen, det er udmærket" med et Blik, der røber, han finder det ad Helvede til, og sætter sig saa ind i direktørstolen

¹⁴Hr. N. N.: Betegnelse, der bruges om personer, hvis navn man ikke vil nævne. Forkortelse af "nomen" (navn) "nescio" (jeg ved ikke). [ODS]

¹⁵Brand: Der må være tale om den norske digter Henrik Ibsens værk "Brand" (1866), der handler om en præst, som igangsætter en idealistisk vækkelse og kræver alt eller intet af sine tilhængere. [DSD]

¹⁶Jamber: Græsk-latinsk ord, som betegner en versefod, der består af en kort og en lang stavelse - her altså seks i rækkefølge, derfor "seksfodede". [ODS]

¹⁷fule: Ordet svært at læse, kunne være 'fæle'. Men ordet kan være 'fule'. 'Ful' beskriver normalt noget frastødende ved en persons indre egenskaber, at personen fx er moralsk fordærvet, ond, grim. [ODS]

¹⁸Nastrond: I nordisk mytologi navnet på den nordligste del af dødsriget Hel, ligstranden, hvor mennesker pines. [DSD]

¹⁹Primadonna: Italiensk for "førstedame". Betegnelse for skuespillerinde eller operasangerinde, som er den første (mest fremragende eller feterede) ved et teater eller i et filmspersonale og udfører de største roller. [ODS]

paa Kontoret og plejer sin Astma.

Fru Stjernes Paaklæderske, Fru Sølle ankommer. Og Elskeren August Hofmann syngende: Godaften, Godaften, I Fugle paa Kvist. Nu blomstrer Solnedgangen bag Hyldetræet hist.

(41) Fru Sølle: (*til Portneren*) Er Elsa ikke kommen endnu?

(42) Portneren: Endnu ikke.

(43) Fru Sølle: Saa venter jeg paa hende her. Jeg har Konvaller til hende fra Direktøren.

(44) Portneren: Herregud, at hun, den flotte Tøs, ikke for længe siden har brændt den Tændstikdirektør af!

(45) Fru Sølle: Maa jeg være her. Naar direktør Cohn er god nok til Elsa og mig, kan han vel ogsaa være det til Dem. Han har sine 400 000 om Aaret.

(46) Portneren: Dem kan han vel ikke komme langt med. 400 000 – Tændstikker.

(47) Fru Sølle: Kroner! for Pokker, din Altæder, Kroner.

(48) Portneren: Ja, hvad saa. Det har jo Fru Stjerne ogsaa Hun behøver ikke at snobbe for Pengene. Snobberi – ptøj. Og saa siger jeg engang til – ptøj. Altsaa, hvis jeg kunde stramme mig op til at hade – men foragte, Gud, hvor jeg foragter alt Snobberi. Jeg er ens over for alle lige fra Fru Stjerne og ned til Dem. Hallo, ah, Hr. Direktøren. Godaften, Hr. Direktør! Jo, de er kommen alle, Hr. Direktør, alle, undtagen Fru Stjerne, Ja, om flere, Hr. Direktør, jeg skal ringe prompte, saa snart Fruen er entreret. Tak, Hr. Direktør.

Og Fru Sølle tilkaster ham et Blik, som han med Tydelighed ikke opfanger.

Men oppe paa sit Værelse sidder Fru Stjerne henrevet i Læsningen. Hendes Øjne brænder, hendes Hænder ryster, naar hun vender Blad. Hun standser et Øjeblik, springer et Par Sider tilbage, tager et Blad ud og spiller Scenen:

(49) Fru Stjerne: Min Husbond ser du ej hvor Jorden lider, hvor sanseløs den tumler rundt i Kval. Hvorfor? fordi enhver kun vil sit eget og Slægten fostrer ikke længer Vilje, der skænker andre Lykken ved at bringe det Offer, der behøves: egen Lykke. Min Husbond, vi, du ejer Lykken, ejer hinanden i et Dyb af Kærlighed, hvis Bund ej Øje skimter, lad os bringe det Offer, lad os, selv om Hjertet skriger i Brystet paa os, gaa til hver sit Sted, som Skæbnen vil det. Elskede, tilgiv mig – men denne Bøn – (*hun brister i Graad*)

Imens breder Panikken sig paa Teatret over, at Fru Stjerne ikke kommer. Paa Kontoret raser

(50) Direktøren: Ring til Portneren, ring til hendes Hjem, ring til hendes Elsker!

(51) Sekretæren: Hvilken af dem?

(52) Direktøren: For syv blaa Stjerner i Helvede, ring til dem alle, alle dem, hun har haft, alle dem, hun vil faa – ring, ring, ring!

Men nede i Frk Sheridans Værelse hersker der ophidset og forventningsfuld Glæde.

- (53) Frk Sheridan: *(til sin Paaklæderske)* Hvis Fanden virkelig for en gangs Skyld ikke har hyllet²⁰ en af sine, og hun er kørt ned af en Bil – jeg kan alle Hovedpartierne i hendes Rolle, Mamsel – der kan blive noget at lave i Aften for et virkeligt Talent. Naa, men foreløbig maa vi vel i Gang med Sminkningen til den elendige Statistrolle, man igen har vovet at bære mig med.

Den unge Mand er imens naaet hen til sit Hospital; han maa strax i Arbejde; en lille Pige, Margot, skal bæres ind. Hendes Far, en Haandværksmester Axel Kahn, følger fortvivlet Barnet, der kaster sig i Sengen hid og did og kalder: Mor, Mor, Mor! Baade Overlægen og Reservelægen kommer.

- (54) Overlægen: Vi maa have Barnet beroliget. Kan dets Mor ikke komme?
 (55) Kahn: Nej, Hr. Overlæge, for hende kørte jeg ud paa Vestre Kirkegaard²¹ for 8 Dage siden
 (56) Overlægen: Aha! Naa saadan!
 (57) Kahn: Og siden har Barnet kaldt paa hende. Og hvad skal jeg gøre, Hr. Overlæge?
 (58) Overlægen: Vi maa se at finde paa noget. Sig mig, Reservelæge – *(Og han trækker ham med sig hen ad Gangen)*
 (59) Reservelægen: Kunstigt Ro tør jeg ikke skaffe hende. Hun har ikke Hjerter til det, den lille. Ved Overlægen for Resten, hvem den Mand er?
 (60) Overlægen: Nej, hvad hed han? Jahn?
 (61) Reservelægen: Kahn. Det var ham, der var gift med Elsa Stjerne.
 (62) Overlægen: Det er da Løgn vel. Ham hun rendte fra dengang da – – Hahaha, har han ogsaa haft Aktier i det Selskab!

Bilerne begynder at køre frem foran Teatret. Programsælgerne gaar i Gang. Ganske opløst gaar Direktøren den tunge Gang op til Frk. Sheridan.

- (63) Direktøren: Se, Frk Sheridan, der er en Mulighed for, at Fru Stjerne er forhindret i at spille i Aften.
 (64) Frk. Sheridan: Næ men virkelig.
 (65) Direktøren: Det vilde jo være katastrofalt, hvis ikke mit Teater ved Siden af ejede en Kraft som Dem. De har jo saa ofte givet Exempel paa, med hvilken Lethed –
 (66) Frk. Sheridan: Mener Direktøren, at jeg saadan uden videre skulde springe ind og tage Fru Stjernes Parti. Nej, det er ganske umuligt. Saa havde det rigtignok været

²⁰hyllet: Det samme som "dækket". Betyder i denne sammenhæng "beskyttet". [ODS]

²¹Vestre Kirkegaard: Vestre Kirkegård i København ligger i sydhavnskvarteret tæt på Vesterbro og Carlsberg. Kirkegården blev indviet i 1870 og er Københavns største kommunale kirkegård (ca. 54 hektar). [DSD]

hensigtsmæssigere, i enhver Henseende tror jeg nok jeg tør sige, at have givet mig Rollen fra Begyndelsen. Nu, med 3 Minutters Varsel, det kan Direktøren da sige sig selv, at det er ganske udelukket.

- (67) Direktøren: Vel; saa er det udelukket. Saa lukker vi Butikken. (*Vil gaa.*)
- (68) Frk. Sheridan: Men er det Direktøren meget om at gøre, skal jeg naturligvis gerne prøve, selv om jeg ødelægger mit Navn for evige Tider.
- (69) Direktøren: (*uforsigtig*) Aah, Gudskelov, vil De?
- (70) Frk. Sheridan: Men uden et Gagepaalæg paa mindst 100 om Maaneden eller da i hvert Fald 50, indlader jeg mig ikke paa det. Og saa vil jeg jo rigtignok ogsaa gerne benytte Lejligheden til at gøre min Direktør opmærksom, at de Roller, der hidtil er – overanvordet²² mig paa Deres Teater, staar hverken i noget rimeligt forhold til, hvad der var stillet mig i Udsigt, eller hvad jeg i al Beskedenhed mener om mig selv at mine Evner har et vist sømmeligt Krav paa at blive anvendt til. Det har jo dog været saadan i de 2 ½ Aar - - - -

Nede hos Portneren løber Fru Sølle rundt i en Tropeskov af Blomster. I sin Vaande²³ finder hun paa at vilde bære nogle af Blomsterne op paa Værelset. Og dér sidder Fru Stjerne og læser Manuscript²⁴. Fru Sølle udstøder et Skrig som en Raa, der overraskes af en Tiger, og hujende Halleluja, Halleluja løber hun ned til Portneren, hvem hun smælder en Lussing ud: "Idiot!" løber op til Direktørkontoret, derfra efter forstyrret at have²⁵ Besked op til Frk. Sheridan, hvor Direktøren taalmodig stadig hører paa Foredraget. Dér falder Fru Sølle om paa Gulvet, opgivende Aanden med disse Ord: Hun er her, hun sidder her, hun er kommen for længe siden. Som en Prop farer Direktøren til Portneren.

- (71) Frk. Sheridan: Saa skulde da ogsaa - - - Smink løs!
- (72) Direktøren: (*til Portneren*) Hvad tror De, jeg giver Dem Løn for, hvad tror De, Deres Bestilling er? hvad sidder De her for? Men jeg kender Dem nok, jeg ved nok, hvad Udskejelse det er De hengiver Dem til. Saa? ikke det? Rullepølse, min fine Ven, Rullepølse. Skuespillerne klager over, at de kan ikke faa et eneste Brev uden at det er overbroderet med Rullepølse. De har naturligvis siddet og smumsket i et Bjerg af Pølser, saa De ikke har set Fru Stjerne gaa Dem forbi. De har Deres Afsked til den første. Forstaar De det? Hvis nogen ved mit Teater ansat nogensinde oftere griber Dem i nogetsomhelst, der har blot den fjerneste Lighed med Rullepølse, saa har De Deres Afsked. Forstaar De?
- (73) Fru Stjerne: Men Gud i Himlen, hvad er dog dette?

²²overanvordet: "Overantvordet" - bruges nu kun i højtidelig sprogbrug. Ordet betyder: "at overgive" i ens hånd, magt eller varetægt. [ODS]

²³Vaande: Betegner en tilstand præget af pine, smerte, ængstelse, sorg eller nød. [ODS]

²⁴Manuscript: Ordet "manuskript" staves her i overensstemmelse med sit latinske ophav: manuscriptus eller manuscriptum, som er sammensat af "manus" (hånd) og "scribere" (skrive). [HB & ODS]

²⁵ Ord svært at tyde, begynder med 'op'.

- (74) Direktøren: Ah, Frue, kære Frue, vi er blot – Portneren vilde gerne have en Rolle engang, vi er bare ved at indstudere et lille – Se her, Orkideer, hvad? Kurven faar jeg jo nok tilbage, naar Blomsterne er visnede. Og saa er det vel paa Tide at trække i Silkespindet²⁶ til den uforligneligste²⁷ Oplevelse, De endnu har skænket mit Teater. Hæhæhæ
- (75) Fru Stjerne: Denne Oplevelse – ærlig talt, Hr. Direktør, jeg har ikke Lyst til at spille i Aften.
- (76) Direktøren: Men Gud Fader bevares. Ja ja, Fru Stjerne! 25 Kr. mere pr. Aften. Er De saa tilfreds.
- (77) Fru Stjerne: Aah, det var ikke Pengene, jeg tænkte mest paa i Øjeblikket. Det var noget andet – noget Pjank. (*De er naaet op i Værelset og pludselig griber hun Manuscriptet og hugger det i Gulvet, saa Bladene flyver rundt.*) hvorfor kommer han ogsaa med sit Vanvid til mig? Jeg er jo færdig med alt det for længe siden, alt det højtravende Sludder og Sjæl og Evighed. – Gør mig saa i Stand, Sølle, til det egentlige²⁸, det, mit Folk vil ha! Godmorgen, Hr. Direktør.
- (78) Direktøren: Vi ses efter Sejren, Fru Stjerne.

Men paa Hospitalet bliver den lille Pige ved: Mor, Mor, Mor! Og hun slaar til Sygeplejerskens Ske: Det skal Mor give mig, det skal lille Mor give mig. Ellers tager jeg det ikke. Og hendes Far knuger sine Hænder og ved ikke sine levende Raad.

- (79) Frk. Sheridan: (*til sin Paaklæderske*) Bare jeg turde! Bare jeg turde, Fru Jacobs. Tør De ikke gøre det?
- (80) Fru Jacobs: Hvikke noget?
- (81) Frk Sheridan: Vise hende det der – lige inden hun gaar ind paa Scenen.
- (82) Fru Jacobs: Hvad er det for et lille Englebarn?
- (83) Frk. Sheridan: Det er min lille Brordatter. 3 Aar gammel. Tør De?
- (84) Fru Jacobs: Men Gud, hvorfor skulde Fru Stjerne se det? Er der noget særligt?
- (85) Frk Sheridan: De ved da – den gode himmelske Skaber, ved De da ikke, ved De da ikke, Menneske, at man aldrig maa tale til Glansbilledet om Børn
- (86) Fru Jacobs: Men hvorfor dog?
- (87) Frk Sheridan: Hahaha, kæreste De. Hun var jo gift med en eller anden Møbepolerer, da hun var ved Det kgl, og gik med et Barn, da hun spillede Brand. Men saa kom jo ham Direktøren her og lokkede hende med Milliongager til sin Europaoperette, og det kunde Glansbilledet jo ikke staa for, og saa forsvandt Barnet lisaa stille ud ad en

²⁶*Silkespindet*: Sandsynligvis "silkekjole".

²⁷*uforligneligste*: Stærkt rosende udtryk for nogen eller noget, som ingen sammenligning tåler: enestående, mageløs, eller ypperlig. [ODS]

²⁸ Svært at læse, der står muligvis noget andet end 'egentlige'

Bagdør. Vidste De ikke det? Men siden da – uhh, hvis nogen snakker til hende om Børn, river hun den ulykkelige Øjnene ud af Hovedet. Tør De, Fru Jacobs, tør De? De skal faa min sidste Silkekjortel i Arv og Eje, hvis De tør.

Det festklædte og feststemte Publikum tager Plads i Teatret. Sikken Knitren og Raslen og Snakken. Og nu brager Musikken ind.

Tæppet gaar op. En ung Gadefejer gaar og fejer Gade, kigger sig længselsfuld omkring.

(88) Gadefejeren: Hvor bliver dog den smukke Blomstersælgerske af i Dag? Hun skulde dog ikke være blevet syg. Nu har jeg endda fejlet saa fint, lige hvor hun har sin Stadeplads. Aah, der kommer hun henne med sin blinde Mor. Nu maa jeg hellere synge en Vise og lade, som om jeg slet ikke ser dem.

Naar Pulsen slaar uroligt
og Kinden bli'r snart hvid snart rød
mon saa det er en Feber,
der spaar en snarlig Død?
Jeg gaar til gamle Dr. Schulz
han siger hvad er det for én Puls?
De maa gaa hjem og lægge Dem
Skønt ej jeg vil forskrække Dem:
De har kun et Par Dage
tilbage.
Jeg tænker: Av for Søren!
Kan denne Sygdom dræbe mig?
nu faar jeg hjemad slæbe mig! –
Hvem staar saa der i Døren
undtagen Annalille:
Men, Hans, men er du syg?
Jeg ser en Taare trille
og bliver saa glad og myg^a.
Den Medicin, jeg trængte til,
den fik jeg nu af Annalil:
det første Kys, det første Kys;
hun Armene slog om mig:
det første Kys, det første Kys,
saa kan I tro, jeg kom mig.

^amyg: Betyder "bøjelig, smidig", men her bruges udtrykket overført i betydningen ydmyg eller ærbødig. [ODS]

Stort Bifald. Fru Stjerne tager sin blinde Mor under Armen og begynder at trække af med Blomstervognen, men lige inden hun skal ind paa Scenen, maa hun i Kulissen passere Frk. Sheridan.

- (89) Gadefejeren Kurt: (*ind*) Men nu er mit eget Hjertes udvalgte og dyrebare her jo, min fromme og blide Lizzie.
- (90) Frk. Stjerne: (*Har netop gjort hele sin Skikkelse²⁹ nonneagtig blid og³⁰ beskeden, da Frk Sheridan taber et hvidt Papir foran hende.*)
- (91) Frk. Sheridan: Aah Gud, undskyld mig!

Det er faldet heldigt med Billedsiden opad, en yndig lille Pige med blondt Lokkevæld.

Fru Stjerne har standset med et Ryk. Saa griber hun sig til Hjertet. Pludselig lasker³¹ hun Frk. Sheridan en syngende en paa Øret.

- (92) Fru Stjerne: De er en gemen forbryderisk Tæve.

Men det lader Frk. Sheridan sig ikke sige, hun ryger i Ansigtet paa Fru Stjerne og rykker hende i Parykken. Skuespillere og Maskinfolk styrter til for at skille dem, selv Direktøren kommer væltende med sin halve Krop som tordenslaaet, strækker Hænderne besværgende mod Loftet. Inde paa Scenen staar den ulykkelige Kurt, der ikke ved bedre end at gentage:

- (93) Kurt: Min egen blide elskelige Lizzie, min fromme blide elskelige Lizzie.

Og Publikum begynder at blive uroligt og strække Hals.)

- (94) Fru Stjerne: (*gør sig brat fri, stryger Haaret fra Panden, gaar ind.*) Godmorgen Kurt, ih sikke fint, du allerede har faaet gjort her i Gaden.
- (95) Kurt: Godmorgen, Lizzie! Godmorgen Fru Völtze. Maa jeg ikke hjælpe med at stille Vognen op?
- (96) Fru Stjerne: Du er altid saa hjælpsom og beleven³², Kurt.
- (97) Kurt: Du ved nok, hvorfor, Lizzie.
- (98) Lizzie: Hys, Kurt, Mor maa ikke høre noget. Det maa du aldrig snakke om. For det kan der aldrig blive noget ud af. Det ved du jo godt.
- (99) Kurt: Kan du da slet ikke lide mig, Lizzie?

²⁹ Utydelig adverbium – ender muligvis på 'agtig'.

³⁰ Utydelig adjektiv – starter muligvis med stavelsen 'be'.

³¹ *lasker*: Ordet "laske" (laskefed) findes, men er i denne sammenhæng brugt i en forskudt betydning: at klaske eller daske (slå). [ODS]

³² *beleven*: Betyder her venlig eller elskværdig, galant, høflig. [ODS]

(100) Lizzie: Saadan noget bestemmer en fattig Pige jo ikke over selv, Kurt.

(101) Kurt: Lizzie, hvem er det, du holder af? Er det en, du tror, du kan blive lykkelig med.

(102) Lizzie: Du snakker om Lykken, Kurt. Kender du ikke den lille Sang?

Vi Mennesker spørger om Lykken,
Den bliver os kun sjælden til Del;
vi taber dens Bæger, der splintres,
naar ret vi vil holde den hel.

Du bød mig dit elskende Hjerter
og bad mig til Gengæld om mit
da maatte jeg svare med Smerte
Det er ikke længere frit.

Jeg tør ikke kysse din Læbe,
o Gud, hvor er det dog haardt;
men Taarene af dine Øjne
dem tør jeg visst nok kysse bort.

Stort rørt Bifald.

Men henne paa Hospitalet prøver en Sygeplejerske at trøste den kaldende Margot: Maa jeg ikke være din lille Mor for dig?

(103) Margot: Min rigtige Mor skal komme, min rigtige Mor.

(104) Sygeplejersken: (*til Kahn*) Bliver Barnet saadan ved til Morgen –

(105) Kahn: Saa kommer der ingen Morgen for min lille Pige, jeg forstaar det nok. Men jeg kan dog ikke –, det er dog for meningsløst ondt, jeg kan dog ikke miste baade min Kone og mit Barn paa en Uge.

Saa bundløst insolvent kan Skæbnen dog ikke pludselig gøre en Rig. Hjælp mig dog, Søster, hjælp mig dog

(106) Sygeplejersken: Jeg kan jo ikke hjælpe, kan ikke gøre mig til en anden end den, jeg er. En Mors Rolle kan ingen gaa ind i.

(107) Kahn: En Mors Rolle – hvad siger De?

(108) Sygeplejersken: Jeg siger, en Mor er jo ikke en Rolle, en fremmed kan spille.

(109) Kahn: Siger De det? siger De det? har De set Brand, Frøken?

(110) Sygeplejersken: Hvilken Brand? hvad mener De? har det brændt nogen Steder?

- (111) Kahn: Jeg maa gaa, jeg maa prøve det. Søster, Søster, hold min lille Pige i Live ½ Time. Saa er jeg her igen. (*ud*)
- (112) Sygeplejersken: Han gaar da vel ikke – – Nej, han sagde jo, han kom igen.
- (113) Margot: Mor! Mor! Mor!

Paa Scenen.

- (114) Den blinde Mor: Jeg synes, du taler alt for meget med denne Gadefejjer, mit Barn.
- (115) Fru Stjerne: Ja, Mor, jeg taler med ham altid, mest om Natten.
- (116) Moren: Men Marie, Guds Moder, hvad siger du dog?
- (117) Fru Stjerne: Jeg mener: i mit Hjerte, lille Mor.
- (118) Moren: Jamen det er jo ikke engang rigtigt af dig, Lizzie. Naar du skal giftes om en Maaned med Smith, - naar Smith er gaaet ind paa at gifte dig, og vi har faaet Lov at blive boende i Lejligheden af den Grund, og det hele er ordnet.
- (119) Fru Stjerne = Lizzie: Jeg skal nok gifte mig med Smith, lille Mor; du skal ikke blive svigtet. Men denne Maaned, denne eneste Foraarsmaaned i hele mit Liv, mellem mine Blomster og mine Tanker om ham, der har vundet mit Hjerte, den maa du ikke forbyde mig, Mor. Aah, mine Blomster, mine Veninder, mine eneste søde smaa fortrolige Veninder.

Korpiger kommer ind forklædt som Blomster og knæler omkring Lizzie.

- (120) Fru Stjerne:

Blomstrende Kirsebærgren,
der bøjer dig over mig
blomstrende Kirsebærgren
hvad er det du lover mig?
Dage, der straal af Fest
Lykken den flygtige Gæst
som i mit Hjerte vil bo
evindeligt tro

Blomstrende Kirsebærgren
hvad ved du om Kærlighed
blomstrende Kirsebærgren
saa kort er din Herlighed
hele dit straalende Flor
falder i Morgen til Jord
Hjertet, der svulmer af Vaar,
har selvsamme Kaar.

Blomster, mit ængstede Sind
i Ro ikke lader mig:
spind mig dog Sommeren ind,
saa den aldrig forlader mig!
Svarer I mig uden Svig:
Lykken er Blomsterne lig,
straaler en stundesløs Vaar
og falder, forgaar.

Bifaldet hagler ned, Direktøren er lykkelig, Fru Stjerne maa ind og neje Gang paa Gang, stolt kommer hun op paa sit Værelse.

(121) Fru Sølle: Vi kan stadig, Frue.

(122) Fru Stjerne: De har saa min Sandten Ret, Fru Sølle. Vi kan stadig, vi to.

(123) Direktør Cohn: (*ind*) Blomster, min Elskede, Champagne.

(124) Fru Stjerne: Aah, det er dejligt, min Ven, Tak skal du have.

(125) Direktør Cohn: I Aften er du bedre end nogensinde.

(126) Fru Stjerne: Det siger du jo hver Gang, Cohn.

(127) Cohn: Og tænk, det passer.

(128) Fru Stjerne: Ja, det er jo helt uhyggeligt. Hvad skal det ende med?

(129) Cohn: Stjerne, min Ven, Stjerne. En Stjerne imellem Stjernernes, hihhi: Jeg har i Dag faaet Leverance til Bulgarien af Tændstikker, Fyrværkerisager og –

(130) Fru Stjerne: Og Stjernekastere. Ja, saa har du jo ogsaa Forbindelse med Stjerne, min Ven.

(131) Cohn: Fine Forbindelser endda. Hihhi.

(132) Portneren: (*ind*) Ja, jeg kan ikke gøre for det. Men denne gale Mand – jeg kan sgu ikke holde ham.

(133) Fru Stjerne: Hvad er det for noget? Jeg lader mig ikke forstyrre i Mellemakterne. Det ved De jo, Frederiks.

(134) Kahn: Elsa!

(135) Fru Stjerne: Axel! hvad vil du mig? hvad vil du her?

(136) Kahn: Elsa! Min Kære er død for en Uge siden.

(137) Fru Stjerne: Jeg saa det i Avisen. Det gjorde mig ondt for dig.

(138) Kahn: Jeg har en lille Pige.

(139) Fru Stjerne: Hvad kommer det mig ved? hvad rager du mig mere, du og dine Børn. Frederiks, De ved, jeg lader mig ikke forstyrre.

(140) Kahn: Hun ligger paa Hospitalet.

- (141) Fru Stjerne: Jeg vil ikke høre. Faa ham ud, Frederiks. Hjælp til, Cohn.
- (142) Cohn: Jeg? Gudfaderbevare's!
- (143) Fru Stjerne: Ja, det gør han ikke. For du er et Skvat, et lille snusket Pengeskvat. (*Griber en Vase*) Vil du saa ud med dig.
- (144) Kahn: Hun dør inden Morgen, hvis hun ikke ser sin Mor. Hun ligger og kalder paa hende uafbrudt.
- (145) Fru Stjerne: Hvad angaar det mig. Kan jeg opvække Døde?
- (146) Kahn: Du kan være hendes Mor, Elsa. Saadan som du spillede dengang i Brand – du ene af alle Kvinder kan være hendes Mor.
- (147) Fru Sølle: Klokken har ringet, Frue. De skal ind paa Scenen strax.
- (148) Kahn: Du kan redde Barnets Liv, Elsa.
- (149) Fru Stjerne: Redde Barnets Liv?
- (150) Fru Sølle: Det gaar ikke, Frue. De maa gaa.
- (151) Fru Stjerne: Jeg maa gaa, jeg.
- (152) Kahn: Jeg følger dig, Elsa. Jeg staar i Kulissen. Jeg forlader dig ikke, før du gaar med mig.

Scenen. Koret synger forestillende Kontorfolk og Expeditricer paa Skovtur

- (153) Koret:
 I Dag har vi Søndag, i Dag har vi fri.
 Vi hænger Perlerne om vore Halse.
 Og ude paa Skovens^a mysende Sti
 skal vi springe og lege og valse.

^a Adjektiv utydelig

Saa blinker vi fornøjet
 til hver sin lille Strik;
 saa slaar vi Smut med Øjet
 og siger Dikkedik

Vi slaar Klik
 med vort Blik
 til vor Strik
 Det er Slik
 Og den som ikke
 har sig en Strik
 kan ta' en Strikke.
 Farvel, jeg gik.

(*Koret ud; tilbage Kurt og Lizzie.*)

(154) Lizzie = Fru Stjerne: Jeg ved ikke om det er rigtigt, jeg er taget med dig ud i Skoven; du har lokket mig. Jeg er vred paa dig over det.

(155) Kurt: Er du vred paa mig?

(156) Lizzie: Ja, og straalende lykkelig.

(157) Kurt: Hør nu, Lizzie, du maa ikke se paa mig med saadan 2 Øjne, for det er ligesom 2 Sole, og jeg er en Snemand, der tør væk.

(158) Fru Stjerne: Nu skal jeg synge dig en rigtig sjov en.

Tror du, Blomster er, som disse Herrer

Digtere dem gerne gøre vil;

Tro mig, der er ogsaa nogen værre

Exemplarer i den Verden til.

Der er en, der hedder Blæresmælde^a.

^a*Blæresmælde*: Plante af nellike-familien. [ODS]

(*Hendes Blik træffer Kahns i Kulissen; hun er ved at gaa i Staa, men tager sig sammen.*)

den er stor og alle andre smaa.

Saa er der jo den bekendte Nælde,

som en Mand kan brænde sig væmm'ligt paa.

(*Hvisker*) Jeg kan ikke synge det Skidt i Aften. Gaa videre med Prosaen.

(159) Kurt: (*famlende*) Ham, som du elsker, betro mig nu, Lizzie, hvem er han.

(160) Fru Stjerne: Han hedder Kurt, han er Gadefejer.

(161) Kurt: Er det sandt? Du skal sige det, Lizzie! er det sandt?

(162) Fru Stjerne: Nej, det er ikke sandt. Ham, som jeg elsker og gifter mig med, det er gamle Smith, som ejer Huset, vi bor i, og som har Raad til at skaffe Mor en sorgfri Alderdom. Og han har mit Ord, og jeg skal nok være dig tro, gamle Smith, hele Livet undtagen denne ene Dag. Kys mig, Kurt.

(163) Kurt: Giver du mig Lov, du dejlige Pige.

(164) Fru Stjerne: Nej, jeg løber for dig.

(165) Kurt: Saa fanger jeg dig.

(166) Fru Stjerne: Jeg er en Libelle³³. Se, her er jeg bag Busken. Jeg flyver op i Træet. Jeg svæver hen over Vandfladen. Her er jeg. Her.

(167) Kurt: Nu har jeg dig.

(168) Fru Stjerne: Den syvende Himmel er ikke den sidste. Der er hundrede over den syvende. Det føler jeg i dette salige Øjeblik.

³³*Libelle*: Jf. nylatin "libella". Betegnelse for en døgnflue eller guldsmed. [ODS]

Paa Hospitalet.

- (169) Margot: Mor, lille Mor! Hvorfor kommer Mor ikke? Hun plejer jo altid at høre mig . Og komme strax, naar jeg kalder.

Paa Scenen.

- (170) Fru Stjerne: (*med Blikket fortvivlet i Kulissen*)

Nu er det Vaar
dit Hjerte slaar
saa frit
mod mit
og fra din Mund imod min Sjæl
nu springer Kyssets Kildevæld.

Tæppe. Valent³⁴ Bifald.

- (171) Frk. Sheridan: Det gaar jo rigtig godt.
- (172) Direktør Cohn: Du skal se, du tager dem nok i sidste Akt, min Elskede.
- (173) Fru Stjerne: Lad være at glo saadan paa mig, Cohn. Du ved, hvor gammel jeg er; jeg bliver hverken en Dag ældre eller yngre af, om jeg faar Succes i Aften eller ej!
- (174) Direktøren: Ja, jeg har ladet Blomsterkurven bringe til Deres Hjem. Kurven faar jeg jo nok tilbage, naar –
- (175) Fru Stjerne: Ja, det har vi jo aftalt.
- (176) Direktøren: Ja, De ved jo, jeg stoler paa Dem, Fru Stjerne.
- (177) Kahn: Elsa!
- (178) Direktøren: De løfter jo Successen med stiv Arm i sidste Akt.
- (179) Fru Stjerne: Synes De ikke, det er ret ligegyldigt?
- (180) Direktøren: Ligegyldigt? Gudfaderbevare's.
- (181) Fru Stjerne: Det gør han saamænd ikke. Og det er rigtigt af ham. For det er en Skandale, hvis vi ikke faar Fiasco³⁵ engang paa alt det Bras, vi vælter ud i Hovedet paa forførte Folk.
- (182) Direktøren: (*rasende*) Jeg sætter Deres Gage ned, Fru Stjerne, hvis De laver mig en Fiasco i Aften.
- (183) Kahn: Elsa!

³⁴*Valent*: Mangler lyst eller evne til at begejstres, slap. [DDO]

³⁵*Fiasco*: Stavemåden efter ordets italienske oprindelse. [ODS]

- (184) Fru Stjerne: Ved De, at Folk ligger ude i Byen og dør. Dør. Og saa er De optaget af, om De kan faa en falsk Vexel trasseret³⁶. Kom, Axel, Pausen er paa et Kvarter. Lad Tæppet gaa op, naar jeg kommer tilbage.
- (185) Kahn: Elsa, tager du med mig?
- (186) Fru Stjerne: Først til dit Hjem. Jeg maa se et Billede af din Kone og laane hendes Kaabe.
- (187) Kahn: Aah, Elsa! Elsa! hvis Gud er til, vil han velsigne dig for det.
- (188) Direktøren: Mine Damer og Herrer, der hører De. Hun kommer saamænd ikke tilbage. Hun forstaar, hun er paa Retur. Og nu vil hun ud med Maner. Og hvilken Maner! Jeg er altsaa færdig. Men jeg har dog endnu saa meget tilbage, at jeg kan købe en Kiosk.

Hospitalet. Fru Stjerne gaar rask frem mod det faldende Barn.

- (189) Fru Stjerne: Men Margot da, hvorfor ligger Mors lille Pige saadan og skriger? Du skal jo putte dig ned og ligge stille. Ellers kan du jo ikke blive rask til Far og Mor.
- (190) Margot: Hvem er du, Mor?
- (191) Fru Stjerne: Din lille Mor. skal sidde hos dig og synge dig Sange og fortælle dig Eventyr, lige til du sover ind og kan vaagne glad og frisk.
- (192) Margot: Du er ikke min Mor.
- (193) Fru Stjerne: Vi leger det, Margot. Og vi leger det saa godt, saa jeg virkelig er det. For jeg er Skuespillerinde, saa jeg kan være alle Mennesker, og i Aften er jeg din Mor, din egen lille Mor. Se, her er noget, du skal drikke. Det smager bedsk, men det gør saa godt – det gør saa godt som et kys af din Mor. Se saa, min Skat, nu putter vi de smaa Arme ned under Dynen. Hvad skal jeg saa? hvad vil du helst? Skal jeg fortælle? eller synge en Sang?
- (194) Margot: Først fortælle, saa siden synge. Men er du min Mor?
- (195) Fru Stjerne: Prøv selv at regne det ud, naar nu jeg fortæller. Det er et Eventyr, der hedder Døden og Kunsten. Der stod engang 2 Potteplanter i et Vindue, en stor og en lille; de var saa glade for Varmen i Stuen og for Solen, der skinnede paa dem igennem Ruden, men mest for den gode Mand, der gik og vandede dem og passede dem og holdt saa meget af dem; men allermest var de glade for hinanden, fordi de var stillet der sammen og hørte hinanden til.

Men oppe i Himlen der bor Gud-Herren; han sidder paa en Trone af bare Stjerner, og der staar Tusinde Engle omkring. Og bare Gud-Herren siger Pist, saa kommer de flyvende forbi hverandre for at være først til at høre, hvad han vil. ”Pist”, sagde Gud-Herren til den største og alvorligste af sine Engle: ”Djævelen var her forleden

³⁶trasseret: ’Trassere’ betyder at udstede en vekslel eller en check. Men ordet er her svært at tyde. [DDO]

Dag og væltede en Urtepotte i Vinduet der; men nede paa Jorden staar der een, Mage til, med netop saadan en Blomst i. Hent mig den herop.” Saa fløj den høje, alvorlige Engel ned og hentede den største af de to Blomster; den staar nu oppe i Himmelvinduet og har det saa godt og er saa glad. Men den lille Blomst blev saa ulykkelig, græd, vilde med. Men Gud-Herren havde jo slet ikke Plads til den deroppe endnu. Saa kaldte han paa en anden af sine største Engle og sagde: flyv ned og sig til den lille Blomst: gro i dit Vindue, vær frisk og glad, ogsaa for den kære Mands Skyld, der passer dig; ellers bliver han jo *saa* ked af det og græder sig ihjel. Og Englen fløj – paa brusende gyldne Vinger, satte sig ved den lille Blomsts Side og begyndte at synge: (*Salmebogens Nr 95.*)

Sov sødt, Barnlille^a,
lig rolig og stille,
saa sødelig sov
som Fuglen i Skov,
som Blomsterne blunde i Enge ...

^a*Sov sødt Barnlille*: Titel på salme skrevet af N.F.S. Grundtvig i 1844. [DDSO]

(196) Margot: Nu falder jeg visst i Søvn; vil du blive ved at sidde hos mig; for du er lisom min Mor.

(197) Fru Stjerne:

Husk, Herren har sagt:
staar Engle paa Vagt,
hvor mine de smaa er i Senge.

(198) Kahn: Hun sover. Herre min Gud, hun sover.

(199) Fru Stjerne: Saadan skulde jeg have siddet ved mit eget Barn. Saadan drømte jeg det dengang, dengang jeg spilled i Brand, med dit Barn under mit Hjerte, Axel, derfor var det, jeg spilled saa jordisk og himmelsk paa eengang – og nu sidder jeg her, for Penges Skyld, for Succes³⁷, Forfængelighed, Pragt og Tant forraadte og dræbte jeg, dræbte mit Barn i mit Liv, svigtede dig, forraadte Kunsten, som jeg havde svoret at tjene og solgte mig selv med Legem og Sjæl til Gøglet, til Prostitutionen.

(200) Kahn: Min lille Pige lever, hun vil leve. Det kan blive godt altsammen endnu, Elsa.

(201) Fru Stjerne: Godt. Jeg er fortvivlet, gammel og graa og tom. Jeg har forraadt det Hellige; ham den anden han brugte Rebet, jeg kan bruge Sovepastillerne.

(202) Kahn: Elsa, han burde ikke have brugt Rebet. Det er bedre at sone end at flygte. Følte du ikke, da du sad her ved Sengen, at du var større end nogensinde før. Du har

³⁷ Substantiv kan ikke tydes, begynder med 'F...'

alle dine Kræfter i Behold, Elsa. Den store Engel deroppe fra Tronen svæver stadig omkring dig.

(203) Direktøren: (*ind*) Fru Stjerne, jeg beder og bønfalder Dem paa mine Knæ –

(204) Sygeplejersken: (*ind*) Hys hys hys

(205) Fru Stjerne: Axel, uroligt har du gjort mit Sind. – Jeg skal komme, Hr. Direktør.

(206) Direktøren: Jamen nu, nu, nu.

(207) Fru Stjerne: Ja, nu. Farvel, Mors Pige. (*ud med Direktøren. Derudenfor staar Portøren, Digteren, den unge Mand.*)

(208) Fru Stjerne: Hvad? De her? Naah, det er Deres Hospital. Jeg har læst Deres Stykke.

(209) Den unge Mand: (*bly*) De har læst det.

(210) Fru Stjerne: Og det vil blive spillet.

(211) Digteren: Vil blive – – –

(212) Fru Stjerne: Ingen vil se det. Men det vil blive spillet. Af mig (*hurtig ind*)

(213) Digteren: Ingen vil se det? Spillet af hende! Noget, der duer! Alverden vil se det.

Sidste Akt af Operetten. Den lille Bys Torv. Lizzie staar grædende ved sine Blomster, hendes blinde Mor sidder grædende paa en Taburet. Hr. Smith, ældre og før og med Skægstubbe, staar og skælder ud.

(214) Smith: Ja, nu er det sgu bag efter at tude, Fru Völtze. Her tror jeg, at alt er aftalt imellem en Deres Datter og mig, og saa render hun i Skoven med en Gadefejter: Jeg har altid gjort mit Arbejde selv, og det ønsker jeg at blive ved med. Jeg skal nok feje for min egen Dør og ikke have andre til det.

(215) Lizzie: Men, Hr. Smith, De maa tro mig, jeg har ikke gjort noget, jeg ikke kan være bekendt. Vi har bare spadseret lidt sammen – –

(216) Smith: Ja, visst saa – og siddet sammen paa en Bænk af og til og kløet hinandens Myggestik. Hvis jeg gjorde dig din Ret, Lizzie, vil jeg ikke have mer med dig at bestille.

(217) Den blinde Mor: Aah, Hr. Smith, Hr. Smith!

(218) Smith: Men nu har jeg engang indlevet mig i at det skulde være saadan, og jeg er et Vanemenneske. Men saa maa vi heller se at faa det i Stand i en Fart og derfor har jeg løst Kongebrev³⁸, saa vi i al Stilhed kan holde det Bryllup i Dag.

(219) Moren: Aah Tak, Hr. Smith, Tak, Tak. Saa kan du rigtignok sagtens lille Lizzie. Giv dog Hr. Smith Haanden og sig Tak.

³⁸Kongebrev: Betegner i denne sammenhæng en bevilling til at indgå ægteskab uden foregående kirkelig lysning (bekendtgørelse): et vielsesbrev. Udstedelsen kunne være begrundet med brudens graviditet eller skyldes, at parterne eller en af dem skulle forlade landet, således at lysningsfristens udløb ikke kunne afventes. Ved kongebrev kunne der også gives tilladelse til, at vielsen kunne foregå i fx brudens hjem i stedet for i kirken eller på rådhuset. Undertiden bruges betegnelsen om de kongelige bevillinger, hvori der blev givet dispensation fra den i loven krævede ægteskabsalder. [ODS & DSD]

- (220) Smith: Du kunde jo gerne se lidt fornøjet ud, Lizzie.
- (221) Lizzie: Ja, jeg skal ogsaa – – (*prøver at smile*) Men det er alligevel saa svært (*Brister i Graad*)
- (222) Smith: Det er ogsaa nydeligt. Hvad er det for en Opdragelse, De har givet Deres Datter, Fru Völtze? Naa, lad nu den Trækvogn staa, saa tager vi en Bil hen til Borgmesterkontoret. – Hvad er det for en fornem Abekat, dér kommer?
- (223) En strunk Officer: Kan man købe skønne Blomster hos den skønne Frk?
- (224) Smith: Nej, min Herre, De kommer efter Lukketid.
- (225) Officeren: Efter Lukketid? Solen er jo først ved at gaa ned.
- (226) Smith: Ja, men her lukker vi, naar det passer os. Drosche³⁹, herhen!
- (227) Officeren: Lizzie, kender du mig ikke.
- (228) Lizzie: Kurt? Jamen – nej?
- (229) Officeren: Lizzie, min egen elskede søde Lizzie!
- (230) Smith: Hov hov, min Herre, det er min Kæreste.
- (231) Officeren: Nej, den udsigt er der lukket for; for her lukker vi, naar det passer os. – Kender du mig ikke, Lizzie, kender du mig ikke fra Billeder?
- (232) Lizzie: Jeg ved ikke. Jeg er saa fortunlet.
- (233) Moren: Hør, hvad er det, her sker.
- (234) Smith: Noget aldeles vanvittigt. En Fyr i Morderiuniform staa og krammer min Kæreste midt paa Torvet.
- (235) Officeren: Jeg er jo Prinsen, Lizzie, Prins Adalbert⁴⁰. Og hør nu her,

jeg saa dit søde Billede i et Ugeblad,
 du stod og solgte Blomster midt paa Torvet
 og med det samme Pilen i mit Hjerte sad.
 Saa sprang jeg i min Bil: Naar blot du naar'et.

En Mund med saadan Solsmil
 og saadan Øjne blaa
 du kan min Sandten nok faa
 et Hjerte til at slaa,
 saa det er lige ved at sprænge Brystet

³⁹*Drosche*: Ordet kommer af det tyske "droschke" (droske) og betegner et lettere køretøj brugt til lejekørsel. Ordet er i dag fuldstændig afløst af "taxa". [ODS]

⁴⁰*Prins Adalbert*: Da skuespillet blev skrevet fandtes der en Prins Adalbert af Tyskland (1884-1948), en søn af den eksilerede Kejser Wilhelm 2. af Tyskland. [DSD]

Jeg maatte mig forklæde, jeg maatte vide, om
 du var saa sød som Billedet gengav dig.
 Men du var meget sødere. Nu gjaldt det bare, om
 du kunde komme til at holde af mig.

En Mund med saadan Solsmil
 og saadan Øjne blaa
 du faar et stakkels Mandfolke-
 hjerte til at slaa,
 saa det er lige ved at sprænge Brystet.

(236) Moren: Men hvad er det dog, her sker?

(237) Smith: Ja, det er altsaa en Prins. Saa beder jeg meget undskyldte. Og trækker mig diskret tilbage. Farvel, lille Lizzie. Du vil vel nok tænke lidt venligt paa din første Kæreste, naar du nu kommer i Højhed.

(238) Lizzie:

Og du, saa snart jeg saa dig, jeg svimmel blev til Sinds,
 og alle mine Tanker blev saa glade.

Det sagde i mit Hjerte: Det er Eventyrets Prins,
 der gaar og fejrer Blomsterfeens Gade.

Saa kandisbrune Øjne

saa kækt et Overskæg
 kan faa et Pige hjerte
 t' at slaa mod Brystets Væg,
 saa det er ved at hamre sig igennem.

(239) Prinsen: *(klapper i hænderne. Soldater ind med Fakler, Officerer i hans Følge marcherer ind. Hofdamer lægger en pragtfuld Kaabe om Lizzie. Borgere og Borgerinder iler til og strækker Hals)*

Din gamle blinde Mor vil vi heller ikke glemme i denne Lykkestund. Kære Fru Völtze, nu flytter De med til Slottet og bor hos os hver evige Dag.

(240) Moren: Aah, vil De virkelig gifte Lizzie. Tusind Tak, Hr. Kronprins.

(241) Prinsen: *(til sit Folk, idet Lizzie løftes i Guldstol)*

Mit Folk, se, det ér Vaar i vort gamle skønne Land,
 nu brister alle Blomsterknopper atter.

Og Lykkens Blomst udfoldet I her nu skue kan
 hos Kongens Søn og Folkets unge Datter.

(242) Folk:

En Mund med saadan Solsmil
og saadan Øjne blaa
de kan min Sandten nok faa
alle Hjerter til at slaa
Hil Prinsen og hans Brud! de længe leve!

Staaende Bifald. Direktøren staar i Kulissen, skifter mellem at klappe som en besat og tørre Sveden af sig.

(243) Direktøren: Hør, De maa ind, Fru Stjerne, De maa ind. De er da ikke syg.

(244) Fru Stjerne: Nej, syg er jeg ikke, kun ved at kaste op, sføj da, modbydeligt.

(245) Direktøren: De maa gaa ind. Ellers river De Teatret ned. Hr. – Hr. – Hr. Kronprins, tag Fru Stjerne under Armen. De maa ind.

Og Fru Stjerne maa ind Gang paa Gang og neje.

(246) Direktøren: Og saa giver jeg Champagne. Og saa takker jeg Dem paa mine Knæ –
– –

(247) Fru Stjerne: Saa, saa, vent nu lidt, skaf mig en Stol! Jeg har noget at sige Dem – at sige Dem alt. Se, Hr. Direktør, dette stykke kan vel nok gaa en 50 Gange

(248) Direktøren: 50??? 150!

(249) Fru Stjerne: En 50 Gange med Frk. Sheridan i Hovedrollen. Saa har De endda et lille Overskud paa det.

(250) Direktøren: Hvad er det for noget – undskyld: Pladder.

(251) Fru Stjerne: Jeg leger nemlig ikke med mere. Nej, hør mig nu ud. Kunsten – Kunsten den har til Opgave at at⁴¹ give Menneskesjælen Ridderslag, Gøglet vil narkoficere Sjælen, gøre den til Morfinist.

Et Menneske kan ikke tjene baade Gud og Mammon, staar der i en eller anden Bog.

Jeg bekender: jeg har syndet groft gennem mange, mange Aar: Jeg har jaget efter Successen i Stedet for efter Ægthed.

Altsaa maa jeg nu sone, hvis min Sjæl skal frelses fra den Raaddenskab, der allerede har trængt sig saa dybt ind i den.

Derfor sælger jeg min Villa, mine Smykker, mit hele Habengut⁴², bygger mit eget lille Teater og spiller Kunst paa det, udelukkende Kunst, indtil jeg gaar fallit og maa dø.

⁴¹ Sic.

⁴²Habengut: Kommer af det tyske "hab und gut" - "habe" (ejendom) og "gut" (gode, gods) og betegner alt, hvad en person ejer og har, ofte i en nedsættende eller spøgfuld forstand. [ODS]

Ja, det tror I ikke. I smiler og siger Stemnings pjat, hun er syg, hun er fuld, hun er gal, men i Morgen er hun sig selv igen. Men jeg skal overbevise jer – og overbevise mig selv.

Dette Smil – dette Smil, som jeg mere end noget andet har leflet og daaret med, det skiller jeg mig for en Sikkerheds Skyld af med i Aften; jeg har ikke Brug for det mere. For Fremtiden spiller jeg med Hjertet. Ræk mig den Fakkelt der! Ja, saadan! Aah, aah! kør mig saa paa Hospitalet. Hurtig! det gør Helveds ondt!

(252) Udraab: Hun er gal. Hvad gør hun? Hun har skamferet sit Ansigt for Livstid. Kinderne er ene Brandsaar.

(253) Fru Stjerne: Aah, skynd jer, skynd jer.

Tumult. Løben hid og did.

(254) Direktøren: (*ene tilbage i sit tomme Teater*) Ja, ja ja – er det det Svin til Cohn, der

— — —

Min Succes, min Succes, aah, min lille store Succes

Men Himlen være prisset, man har lagt saa meget til Side, at man har Raad til at købe Kiosken.

Paa Hospitalet. Fru Stjerne ligger forbundet i Sengen. En Stjerne skinner ind ad Vinduet. Hun rejser sig og folder Hænderne. Du store Engel deroppe ved Stjernetronen, bliv hos mig altid! giv mig Kræfter til at tjene dig tro til min Død!